

Діоба О.С., магістрант гр.ФБСС – 17-1д

Метеленко Н.Г., д.е.н., проф. - науковий керівник

ЗАРУБІЖНІ МОДЕЛІ ОЦІНКИ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАКТИЦІ

Запорізька державна інженерна академія, кафедра ФБСС

До методів прогнозування ймовірності банкрутства, що засновані на побудові економіко-математичних моделей, відносяться такі, як дискримінантний аналіз, кластерний аналіз, дерева класифікації та імітаційне моделювання. Застосування кластерного аналізу при прогнозуванні ймовірності банкрутства базується на визначенні кластерів, що характеризують фінансову стабільність підприємства й схильність його до банкрутства. Метод дерев класифікації одержав широке поширення в закордонній практиці. Основними перевагами методу побудови дерев класифікацій при прогнозуванні ймовірності банкрутства підприємства є високий ступінь наочності (графічне подання), легкість інтерпретації отриманих результатів, ієрархічність обчислень у процесі класифікації (питання задаються послідовно і остаточне рішення залежить від відповіді на всі попередні питання). Ще одним підходом до прогнозування банкрутства підприємств на підставі економіко-математичних методів є імітаційне моделювання. Методи розрахунку ймовірності банкрутства на основі імітаційного моделювання можуть бути застосовні в умовах вітчизняної економіки. Дана група методів заснована на розрахунку ймовірності банкрутства підприємства шляхом аналізу результатів, що дозволяє оцінити схильність підприємства до банкрутства в майбутньому. Так, менш фінансово стійкі підприємства мають більшу ймовірність збанкрутувати в найближчий період, чим більше стійкі.

З економіко-математичних методів, використовуваних для прогнозування банкрутства підприємств, найбільше часто застосовуваним на практиці є дискримінантний аналіз.

У сучасних умовах, доцільно виділити дві групи моделей: моделі вчених економічно розвинутих країн, перевагами яких є досить суттєвий обсяг опрацьованої статистичної інформації та велика емпірична база застосування на практиці, недоліками даних моделей є необхідність адаптувати їх до реалій здійснення бухгалтерського обліку та практичної діяльності вітчизняних підприємств; моделі вчених України та країн СНД, для яких переваги та недоліки моделей закордонних вчених міняються місцями, тобто ці моделі легко адаптувати до практичних умов здійснення фінансово – господарської діяльності вітчизняних підприємств, однак, вони не мають великої статистичної бази дослідження і не досить ретельно перевірені на практиці.

До найбільш широко застосовуваних у вітчизняній практиці моделей зарубіжних фахівців (зарубіжний досвід оцінки ймовірності банкрутства) доцільно віднести такі моделі: двохфакторна модель оцінки ймовірності банкрутства Альтмана $Z = -0,3877 - 1,0736K_1 + 0,0579K_2$, де K_1 – коефіцієнт поточної ліквідності, а K_2 – відношення поточних коштів до валюти балансу; п'ятифакторна модель оцінки ймовірності банкрутства Альтмана $Z = 1,2K_1 + 1,4K_2 + 3,3K_3 + 0,6K_4 + 1K_5$, де K_1 – відношення оборотних активів до сукупних активів, K_2 – відношення чистого прибутку до сукупних активів, K_3 – відношення валового прибутку до сукупних активів підприємства, K_4 – відношення статутного капіталу до сукупних позикових коштів, K_5 – відношення виручки від реалізації до сукупних активів; модель Р. Таффлера та Г. Тішоу $Z_T = 0,53 X_1 + 0,13 X_2 + 0,18 X_3 + 0,16 X_4$, де K_1 – відношення валового прибутку до короткострокових зобов'язань, K_2 – відношення оборотних активів до короткострокових зобов'язань, K_3 – відношення короткострокових зобов'язань до сукупних активів, K_4 – відношення виручки від реалізації до сукупних активів.

Також широко застосовуються моделі вчених з країн СНД, а саме Г.В. Савицької, А.Ю. Белікова та ін. Стосовно доцільності використання моделей таких зарубіжних вчених, як В. Бівер, Р. Ліс, Ж. Конан і М. Голдер слід зазначити, що деякі аналітичні показники цих моделей не можуть надати адекватну оцінку фінансовим подіям, що відбуваються на

підприємстві та які, у даному випадку, привели до наявності кризової фінансової ситуації. Так, показник X_4 в моделі Ж. Конана та М. Голдера, який розраховується, як відношення витрат на персонал до доданої вартості не в повній мірі відображає причини наявності фінансової кризи у підприємства з причини нестабільної питомої ваги витрат на персонал у зв'язку із нестабільністю обсягів вироблюваної продукції протягом фінансового року, з одного боку, а з іншого боку – у зв'язку з постійними змінами у трудовому законодавстві України протягом останніх років, що пов'язано із інфляційними процесами та спадом обсягів виробництва в економіці України. Також в цій моделі є показник X_3 , який розраховується, як відношення фінансових витрат до виручки від реалізації, динаміка якого протягом поточного фінансового року суттєво залежить від кредитної політики комерційних банків України та обсягів виробництва та реалізації продукції протягом фінансового року, які коливаються незалежно від господарської діяльності власне підприємства і залежать від державної політики. Використання цього показника у якості індикатора появи фінансової кризи на підприємстві ускладнюється з причини неможливості прогнозування його рівня, тобто прогнозування ймовірності банкрутства за цією моделлю є неадекватним.

Таким чином, застосування зарубіжного досвіду оцінки ймовірності банкрутства на вітчизняних підприємствах повинно враховувати як внутрішні, так і зовнішні умови функціонування підприємств, зміни в податковому та трудовому законодавстві України та ретельно здійснювати розрахунок показників зарубіжних моделей з метою правильності прогнозування та визначення рівня ймовірності банкрутства.